

FİLM ALTYAZISI ÇEVİRİSİ ESASLARI VE TÜRKİYE'DE POPÜLER UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Dr. Mustafa MENCÜTEKİN
İstanbul Arel Üniversitesi
İletişim Fakültesi Öğretim Görevlisi
mmencutekin@yahoo.com

Özet

Ne derece somut bir medeniyet hamlesi olduğu akademik çevrelerde yaygın olarak tartışılan globalleşme olgusunun en önemli yapıtaşlarından biri elbette ki sinema sektörü ve onun en temel elementi olan filmlerdir. Globalleşme programlarına paralel olarak, belli bir ülkenin ürünü olan ve o ülkenin lisanı ile çekilen filmlerin başka lisanların konuşulduğu ülkelerde de gösterilmesi geçmişe oranla, son yıllarda gittikçe artan bir yoğunluğa ulaşmıştır. Öyle ki bugün artık sadece çekildiği ülkenin seyircilerine hitap eden filmlerin sayısı dünyanın her yerinde gösterime girebilen "global filmler" diye nitelendirilebilecek filmlere oranla hayli azdır. Bu durum, sinema sektöründe "altyazı ve altyazı çevirisi" olgusunun önemini çok artırmıştır. Uluslararası / global sinema sektörünün ciddi pazarlarından olan Türkiye'de ise, sinema altyazısı ve çevirisi tekniği ve popüler uygulamaları uluslararası ölçülerden ve standartlardan çok uzak bir manzara arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Altyazı, altyazı çevirisi, sinema, film, seyirci, altyazı tekniği, altyazı gösterimi, Türkiye'de altyazı

THE BASICS OF FILMSCRIPT TRANSLATION AND POPULAR PRACTICES IN TURKEY

Abstract

The mainstream cinema sector and its fundamental element, films, have certainly become one of the prominent cornerstones of the globalization that has mostly been a matter of argumentation in academical circles in terms of its extent to be a factual civilization advance. In parallel to globalization programmes, the releasing rate of the films in other countries apart from the country where the films are produced in a certain native language, has dramatically increased over the recent years compared to the rates in the past. That is to say, the number of the films addressing merely to the audience of the particular country of the production, today, has been rather scarce, compared to the films that are screened all over the world and may be modified as "global films". This process, likewise, has increased the significance of "subtitling and its translation". As far as Turkey is concerned, which is an eminent market country of the global / international cinema sector, the technique and popular applications of subtitling and its translation present a situation being rather far away from international measures and standards.

Key Words: Subtitling, subtitle translation, cinema, film, audience, subtitling technique, screening subtitle, subtitling in Turkey

GİRİŞ

Türkiye’de gerek yerel sinema sektörünün gerekse ithal film sektörünün uzun yıllardır çözüm bekleyen sayısız problemleri olduğu, sektörle ilgili ilgisiz hemen herkesin kabullendiği tatsız gerçeklerden birisidir. Çerçevesi henüz net olarak çizilememiş bir sinema sanatları yasasının yokluğu, sektörün maliyet giderlerinin yüksekliğinden kaynaklanan tehditkâr risk oranı, sanatçı ve yatırımcıların ilkel sosyal güvenlik imkânlarından yoksunluğu, alt yapı ve eğitim süreçlerinin can çekişmesi, ithal filmlerin oluşturduğu haksız rekabet ortamı vb. pek çok problem, sinemacılık sektörünün yıllardır başını ağrıtan sıkıntılardan sadece birkaçı olarak burada zikredilebilir. Bu makale ise genel ve büyük ölçekli problemleri kapsam dışında bırakarak; yerli sinemacılık ve film sektöründen daha çok, ithal film problematiklerinden biri olan sinema alt yazısı çevirisinde Türkiye’de hâlihazırda yaşanan ölçsüzlük ve eksikliklere değinerek, bu alanda bundan sonra yapılacak olan çalışmalara ışık tutma gayreti taşımaktadır. Bilindiği üzere Türkiye film dublajı alanında dünyada en önde gelen ülkelerden biri olarak anılmaktadır. Bu durum ilk bakışta gurur verici gibi görünürken esasen iki temel sosyo-ekonomik ve belki siyasi/politik sıkıntıya işaret etmektedir:

- 1) Öncelikle yabancı dil eğitiminin iyi verilemediği ve dolayısıyla vatandaşlarının çoğunluğunun bir yabancı dili konuşup anlamada güçlük çektiği toplumlarda dublaj sektörünün ileri gittiği gözlenmektedir. Bu durum ülkemizdeki yabancı dil eğitimini ve dolaylı olarak da diğer ülke kültürlerini insanımızın ne derece tanıyıp tanımadığını – ki elbette manzara iç açıcı değildir -- ortaya koyan bilimsel bir ölçek sayılabilir.
- 2) İkinci olarak, dublaj sektörünün kültür emperyalizmine maruz kalan ülkelerde daha yoğun olarak yerleşip gelişmesi bilimsel bir geçektir; zira ithal filmin ithal edildiği ülke kültürünün o filmin seyredildiği ülkelerin kendi dilleriyle izlenime sunulması, izlenen kültürün izleyen toplumun fertleri tarafından yabancılanmayarak kolaylıkla benimsenmesini sağlamaktadır. Dublajın yokluğu – örneğin alt yazı ile filmin sunulması – halinde izleyen kitle izlediği filmin ithal ve yabancı bir kültüre ait olduğu hissini film süresince taşımaktadır.

Türkiye’de ithal film gösterimlerinde film alt yazısı, dublajdan sonra tercih edilen yegâne seçenek olması itibarı ile sektörün en önemli alt kategorilerinden biri olması gerekirken, bilimsel bir perspektifte probleme yaklaşıldığında, bu durumun şaşılacak derecede zıt bir konumda olduğu görülmektedir. Maliyet hesapları, daha fazla kar endişesi ve toplumun tüm köşelerine yayılmış kaliteli genel eğitim yoksunluğu gibi sebeplerle, film alt yazısı çevirisi kültürel bir formattan tamamen sıyrılarak salt ekonomik bir ölçeğe indirgenmektedir. Bu durum da her şeyden önce sinemanın kültürel ve iletişimsel işlevlerini üst düzeyde aksatmaktadır. Yeterliliği/ehliyeti olmayan ciddi bir kitlenin, film alt yazısı ile içli dışlı olduğu, bu makalenin ilerde vereceği örneklerde netlik kazanacaktır.

1.FİLM ALTYAZISININ KISA BİR TARİHÇESİ

Oyuncuların filmlerdeki konuşmalarının seyirciye aktarılması için çalışmalar, sinemanın icadından kısa bir süre sonra başlamıştır. Filmlerde kullanılan ilk yazılar, günümüzde artık “intertitles” olarak tanımlanan, kağıt üzerine yazılmış veya basılmış, filme alınarak sahnelerin arasına serpiştirilmiş metinlerdi. Sinema dili, film yapımcılarının farklı seyirlerdeki ufak görüntüleri birleştirmeyi bıraktığı ve bu görüntü dizisinin birbiriyle ilişkili olabileceğinin farkına vardığı zaman doğmuştur. İki farklı simge bir araya getirildiğinde, yeni bir anlam iletildi ve diğer iletişim sistemlerinde olduğu gibi duygu, düşünce, gerçek $1+1=3$ şeklinde iletişimin yeni bir şekli bulunmuş oluyordu (Daniel, 1976: 2). (Intertitles), ilk olarak 1903 yılında, Edwin S. Porter’ın *Tom Amca’nın Kulübesi* filminde, destansı, betimsel yazılar olarak görüldü. 1909’dan itibaren bu yazılara, gazete altbaşlıklarına (subtitles) benzemelerinden dolayı, sub-title (alt-yazı) denildi. İlk zamanlarda bu yazılar, Porter’s *College Chums* (1907) ya da Fransız filmleri olan *Judex* (1916) veya *Mireille* (1922) filmlerinde olduğu gibi, hareketli görüntülere yerleştirilirdi. (*College Chums* gösterimlerinde zaman zaman perdenin arkasından aynı anda diyalogları seslendiren oyuncular kullanılmıştı.)

“Intertitles” döneminde, çeviri problemlerini çözmek kolaydı. Orijinal yazılar çıkarılır, bir diğer dile çevrilir, filme alınır ve tekrar filmin içine yerleştirilirdi. Ya da bir konuşmacı, (intertitle’in) simultane çevirisini yapardı. Günümüzdeki modern altyazı kavramına uyan ilk altyazılar, sessiz film döneminde ortaya çıktı. 1909 yılında M. N. Topp, film şeridinin üstündeki yazıların dışındaki hareketli görüntüler için, hızlı yazı gösterimi sağlayan bir cihazın patentini aldı. Bu metodla, film gösteren kişi (projectionist), bir çeşit slayt göstericisi (sciopticon) kullanarak, (intertitles’in) altına altyazıları yerleştirebiliyordu.

1927’de sesli filmin icadıyla seyirciler, oyuncuların seslerini duymaya başladılar. Böylece sahne aralarına yerleştirilen yazılar yok olurken, bu konudaki problemler yeni boyutlar kazandı. Sinema sanatının duayenlerinden James Monaco’nun ifadesine göre, o yıllarda ses ve imajların kaydedilebilmesi ve çoğaltılabilmesi için, kayıt teknolojisinin işitsel ve görsel malumatı fiziksel veya elektronik bir dil sistemine dönüştürebilecek yapıda olması gerekliliği öne çıkıyordu (1981:50). Elbette, değişik dillerde filmler çekilebiliyor ya da başka bir dilde dublaj yapılabiliyordu. Fakat bazı film yapımcıları ve dağıtımıcılar bu tekniği karmaşık ve pahalı buldular. Eskisi gibi yazılar hazırlanmasının düşünülmesiyle birlikte günümüzdeki altyazılar ortaya çıktı. Bu yöntem dublajla mukayese edildiğinde bir hayli ucuz (dublaja harcanan para, altyazıya harcanan paranın 10-20 katı kadardı) olduğu için, özellikle Hollanda ve İskandinav ülkeleri gibi dilleri pek yaygın olmayan ülkelerde tercih sebebi olmuştur. İlk zamanlarda film altyazıları konusundaki başlıca problem, filmin negatifi, filmin yapıldığı ülkede muhafaza edildiği için, bu alt yazıların dağıtım kopyalarına nasıl ekleneceği olmuştur. Norveç, İsveç, Macaristan ve Fransa, film altyazıları tekniğinin geliştirilmesinde öncü ülkeler oldular. Bununla birlikte, ilk altyazılı sesli film olan

1927 Amerikan yapımı *The Jazz Singer* (Caz Şarkıcısı), 26 Ocak 1929'da Fransızca altyazıyla Paris'te gösterime girdi ve aynı yıl içinde İtalya'da, İtalyanca altyazıyla oynadı. Aynı yıl içinde, bir diğer Al Jolsol filmi olan *The Singing Fool* Danca altyazıyla Kopenhag'da gösterime girdi. Yapımcıların; yapımlarında doğrudan dublaj ve altyazıyı kullanmadıklarına ve bu yüzden bu süreçte etkilerinin olmadığına dair yaygın bir söylenti vardır. Dilin aktarımıyla ilgilenmesi gerekenlerin, programın dağıtıcısı ve alıcısı olması sebebiyle, bu problemin sorumlusu olarak onların öne çıktığını iddia eden yaklaşımlar da vardır (Dries, 1995: 4).

2. ALTYAZI: BİR TANIM VE ÇERÇEVEYE DOĞRU

Altyazı sözlü dilden yazılı dile geçişi içeren karmaşık bir çeviri biçimidir. Dahası bazen de başka anlambilimler arası çeviri biçimidir. Altyazı düzenleme çoğu diğer metin düzenleme biçimlerinden farklıdır. Dries'in Robert Baker'dan aktardığına göre ise "harika bir altyazı meydana getirme girişimi, Kutsal Kadeh (Holy Grail)'i araştırmayla bazı benzerlikler taşır.", yani çok zorlu bir faaliyettir (1995: 41). Altyazı düzenlemesi diğer düzenlemelerin çoğundan daha dinamik bir tarza sahiptir ve hedef dinleyiciler de tek tür özellikleri olan bir grup değildir. Televizyona ulaşmak tamamıyla sağır ve ağır işiten kişilerin ortak isteği olmasına rağmen, bu kişiler okuryazarlık, işitme kaybı ve sosyo-ekonomik faktörler bakımından ayrılırlar. Artan yaşlı nüfusla birlikte özellikle yaşlıların tercihleri göz önüne alınmalıdır. Aşağıdaki maddeler altyazının ayırıcı niteliğine katkıda bulunan bazı faktörlerdir:

- 1) Okuyucu için normal bir metnin anlaşılması ve metinden keyif alınması eğer gerekli ise makaleyi tekrar gözden geçirme kabiliyeti sayesinde artmaktadır. Bununla birlikte bir televizyon programının anlaşılması tipik olarak izleme zamanında kazanılır.
- 2) Normalde okuyucuların özümseyecekleri tek şey metindir. Altyazı kullanıcıları ise altyazı tarafından sağlanan bilginin yanı sıra bir televizyon görüntüsü içindeki eylemi de eşzamanlı olarak almak zorundadır.
- 3) Programların akışı bazen mantıklı olarak altyazının televizyon görüntüsünün içerdiği her türlü bilgiyi aktaramaması anlamına gelir. Bununla birlikte tamamıyla sağır ve ağır işiten kişiler, doğal olarak genel izleyici için hazır, mümkün olduğunca çok bilgiyi almayı beklerler.

Bu sebepledir ki program akışı tarafından belirlenmiş sınırlamalar içinde diyalog veya açıklamanın tüm anlamını aktarırken, hedef dinleyiciyi memnun edecek altyazı elde etmek için dikkatli ve duyarlı düzenlemeye ihtiyaç duyulur.

Günümüzde bir dilden yine aynı dile çeviri amaçlı altyazılar gittikçe yaygınlaşmaktadır. Görsel-işitsel metinde konuşulan dilin bazı temel bilgilerine sahip fakat konuşulan versiyonda aynı metnin anlamını kolayca çözmekte yeterli olmayan kişiler için, yazılı metin, yazıyı telaffuzla birleştirmeye ve ayrıca sesin

mantiken nasıl tek tek sözcüklere ayrılması gerektiğini anlamaya yardım eder. Esasen altyazılar, konuşma ve yazının karışımıdır, bu anlamda sözlü ifadeleri, konuşmanın süreksizliği ile yazılı kısa açıklamalardan ayrı bir şekilde temsil eder. Diyalogların altyazılara dönüşümü, üç temel faktörden etkilenir: Yazılı kısa açıklamalar, var olan materyal ve filmin semiyotik yapısıyla bütünleşmelidir; konuşma, değiştirilmiş yazılı şekliyle sunulmalıdır ve altyazılar okuyucuların okuma kapasitelerini göz önünde tutacak şekilde tasarlanmalıdır (Linde&Kay, 1999: 26). Temelde iki çeşit altyazı vardır: Bir tanesi duyma zorluğu için fiziksel yardım amaçlıdır ve diğeri de görsel-işitsel metinde konuşulan dile aşina olmayanlar için dilsel yardım amaçlıdır.

Göstergebilim açısından, görsel-işitsel çevirinin en ilginç biçimi fiziksel yardım amaçlı altyazıdır; zira bu tarz altyazılar anlambilimler arasında interaktif ve melez bir nitelik arz ederler. Sözlü söylev bir metinden –eğer ara-zaman sınırı yoksa kolaylıkla yazılı biçime çevrilebilir- ve tonlama, sesin şiddet değişikliği, ses rengi ve tınıdan oluşan üst kesitsel özelliklerden ve kısaca yazılı metinde bazen hayal ürünü olan bütün vokal uygulama özelliklerinden oluşur. Bazin'in yaklaşımlarıyla sesin sinemaya katılmasıyla başlayan sahnelemede ve montajlamada belli bir ılımlılığa ulaşan gerçekçilik anlayışı (Bordwell, 1997: 61), ilgili altyazıların sunumunda da aktörlüğün derecesine bağlı bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Aktörlük -daha genel anlamda sözlü söylev- aynı metnin birçok olası icrasından biri olarak ortaya çıkmaktadır. Aktörlerin mimiklerini, bedensel ve manalı hareketlerini görebilseler bile işitme zorluğu çeken kişiler sözlü görsel-işitsel metnin bir aktörce sesli icrasını algılayamazlar. İşte bu yüzden altyazılar sözlü metin çevirisiyle birlikte sesli sözsiz olmayan asıl metnin başka anlambilimler arasındaki çevirisini de vermelidir.

Dilsel yardım amaçlı altyazıda asıl metnin üst kesitsel özellikleri, altyazının aracılığıyla değil, fakat direkt olarak hedefe ulaşır. Bu altyazının dublajdan en önemli farkıdır; çünkü dublajda orijinal ses el sürülmeden kalır ve kullanıcı tarafından ulaşılabilir. Fiziksel yardım amaçlı altyazıda başka türlü kaybolabilecek mesajın sözlü birleşimini içinde barındıran başka tür çeviriler de vardır. Bunlar altyazının “arka plan müziği”, “ani gürültü”, “öpücük şapırtısı” gibi ifadeleri de içine aldığı zamanlardaki vakalardır. Sesle ilgili üst kesitsel özelliklerin aynı şekilde transferi dublajda da meydana gelmektedir, fakat öyle bir durumda sorumluluk, dublörün vokal tınısı ile başlayan bir yeniden yorumlama olan aktör dublajının yeniden yorumlamasına verilir.

Fiziksel yardım amaçlı altyazı ile dilsel yardım amaçlı altyazı arasındaki bir diğer önemli fark da asıl metinle karşılaştırıldığı zaman altyazının destek olucu veya tamamlayıcı niteliğinde yatmaktadır. Ve tamamlayıcılığın bu derecesi yeterlilik/kabul edilebilirlik sürecinin yanına yerleştirilebilir. Eğer yeterli çeviri ile biz asıl metnin açıklayıcı potansiyeline maksimum saygıyı kastediyorsak bu kullanıcının bilişsel ve kültürel elastikiyet açısından çok fazla çaba sarf etmesini gerektirir ve böyle bir durumda kullanıcıya daha yakın olan “kabul edilebilir

çeviri" yerine asıl metne mümkün olduğunca çok yakın olunur. "Kabul edilebilir çeviri" kullanıcının en az çabasını gerektirir. Bu kullanıcının göstereceği tek gayret asıl metnin kültürel ve dilsel özellikleri için ödenen fiyat yüzünden duyulan az bir endişedir. Bu anlamda görsel-işitsel aracılık tipleri ile ilgili olarak daha yeterliden daha kabul edilebilire doğru bir hiyerarşi yaratmak mümkündür:

1. Aynı iki dil arasında dilsel yardım amaçlı altyazı; Asıl metnin bozulmadan tam olarak kaldığı ve altyazının tek amacının asıl metnin gerçekleşmesini kolaylaştırmak olan tamamlayıcı bir çeviri biçimidir.

2. Farklı iki dil arasında dilsel yardım amaçlı altyazı; hem tamamlayıcı hem de destek olucu karma bir çeviri biçimidir. Bu altyazıda asıl metin bozulmadan tam olarak kalır; fakat altyazının tek amacı asıl metnin gerçekleşmesini kolaylaştırmak olmayıp aynı zamanda farklı diller arasındaki diyalogların yazılı yorumudur. Bu nedenle diyalogların yazılı oldukları dilde okunmasından çok anlamsal içeriklerinin kavranmasıdır. Arka plandaki ses; asıl metnin bozulmadan tam olarak kaldığı, fakat bir dereceye kadar gizlendiği ve çevrilmiş metnin amacının asıl metnin gerçekleşmesini kolaylaştırmak olduğu hem tamamlayıcı hem de destek olucu karma bir çeviri biçimidir. Bu biçim diyalogların yazılı oldukları dilde okunmasını kolaylaştırmaz; fakat sadece anlamsal içeriklerinin kavranmasını sağlar.

3. Aynı iki dil arasında fiziksel yardım amaçlı altyazı; hem tamamlayıcı hem de destek olucu karma bir çeviri biçimidir. Bu çeviri biçiminde görsel asıl metin bozulmadan tam olarak kalır fakat işitsel asıl metin gizlenir ve altyazının tek amacı asıl metnin olduğu gibi gerçekleşmesi olmayıp aynı zamanda farklı diller arasındaki diyalogların yazılı yorumudur. Bu nedenle diyalogların yazılı oldukları dilde okunmasını kolaylaştırmayıp, sadece anlamsal içeriklerinin kavranmasını sağlamaktadır.

4. Farklı iki dil arasında fiziksel yardım amaçlı altyazı da benzer amaçlara hizmet ederek; hem tamamlayıcı hem de destek olucu karma bir çeviri biçimidir. Bu çeviri biçiminde görsel asıl metin bozulmadan tam olarak kalır; fakat işitsel asıl metin gizlenir ve altyazı asıl metnin olduğu gibi gerçekleşmesini kolaylaştırmayıp aynı zamanda farklı diller arasındaki diyalogların yazılı yorumunu sağlar. Bu nedenle diyalogların yazılı oldukları dilde okunmasını değil sadece başka bir dilde anlamsal içeriklerinin kavranmasını kolaylaştırır.

3.ALTYAZI GÖSTERİMİNDE TEMEL KOŞULLAR: TEMEL METİN GÖSTERİMİ HASSASİYETİ

Altyazının açık ve anlaşılır olması konusundaki prensipler şu şekilde sıralanabilir:

- 1) Ekrandaki metnin karakterlerinin büyüklüğü normalden iki misli daha fazla ve konumları ise (aşağıda ve yukarıda olmak üzere) karışık gösterilmelidir.
- 2) Altyazıda yer alan sözcükler tek bir boşlukla birbirinden ayrılmalıdır.
- 3) Metin genellikle siyah bir çerçeve içerisinde verilmelidir.
- 4) Metnin okunmasını kolaylaştırmak için; konuşmacının pozisyonuna göre metni sola, ortaya ya da sağa yerleşik biçimde verebilirsiniz.
- 5) Evrensel anlamlar içeren noktalama işaretleri kullanılmalıdır. Noktalama işaretleri söz diziminin yapısı hakkında önemli ipuçları verir ve etkili olması için yerli yerinde kullanılmalıdır. Noktalama işaretlerinin etkinliğini artırmak için; ünlem ve soru işaretlerinden önce bir boşluk, virgül, iki nokta üst üste, noktalı virgül ile aradaki altyazılara eklenecek noktadan sonra ve (iki kelimeyi ya da bir kelimenin seslerini birbirinden ayıran çizgi hariç) konuşma çizgisinin her iki yanında bir boşluk, ayrıca parantez ve tırnak açmadan önce ve parantez ile tırnağı kapattıktan sonra yine bir boşluk bırakılmalıdır.

4.GÖRÜNTÜ DEĞİŞİKLİKLERİ VE MUHTEMEL PROBLEMLERLE BAŞ EDEBİLME YOLLARI

Altyazının/konuşmaların eşzamanlı uyumunu sağlamak konusunda verilen tavsiyelerden başka, altyazı zamanlamasını etkileyen televizyon filminin şüphesiz başka yönleri de mevcuttur. Görüntü değişikliğinin tahsis edilen süreyi aşmasına izin veren altyazılar önemli derecede algılama karışıklığına yol açar ve bu durumdan sakınmak gerekir. Göz hareketleri ile ilgili yapılan araştırmalara göre; bir altyazı gösteriminin tam ortasında gerçekleşen hızlı görüntü değişiklikleri, izleyicinin henüz bir kısmını okumuş olduğu altyazının başladığı yere dönmesine ve tekrar tekrar okumasına neden olmaktadır. Gerçekte, birçok programda yer alan görüntü değişikliklerinin sıklık ve hızının alt yazı çevirmenleri için ciddi sıkıntılara yol açtığı bilinmektedir. Bu nedenle görüntü değişse bile, okuyan kişinin yeni görüntüye adapte olması için altyazı en az bir saniye sonra değiştirilmelidir. Görüntü değişiklikleri normalde konuşmanın başlangıcını ya da sonunu belirtmektedir. Bu yüzden alt yazı çevirmeni; konuşmacı ile görüntü eş zamanlı olduğu durumda görüntü değişikliği üzerine bir altyazı eklemelidir.

Hızlı görüntü değişiklikleri ile baş edebilmek için genel kurallar şunlardır:

- 1) Görüntü değişikliğinden bir saniye önce altyazı eklemekten ve görüntü değişikliğinden bir saniye sonra altyazıyı uzaklaştırmaktan sakınmak gerekmektedir.
- 2) Altyazıyı görüntü değişikliği ile uygun eş zaman içerisinde vermek şarttır.
- 3) Bir cümleyi birden fazla altyazıya bölmek gerekiyorsa; cümlelerin doğal olarak bölünüp bölünemeyeceğine ve bu şekilde oluşturulan altyazılara yeterli gösterim zamanı verilip verilmeyeceğine bakılmalıdır.

Ekrandaki görüntünün soluklaşması ve sağa sola hareket etmesi hızlı görüntü değişikliklerinde meydana gelen algısal etkiyi yaratmaz, bu bakımdan altyazı çevirmenin de benzer şekilde etkilenmesine gerek yoktur. Büyük sahne değişiklikleri de, görüntü değişikliklerinde yaşanan benzer sıkıntılara neden olmaktadır. Özellikle konuşmacının sahnedeki son sözünü söylediği sırada –ki bu hayati derecede önem taşıyan vurucu bir ifade olabilir- sahnenin anında değişmesi bu sıkıntılardan biridir. Böyle durumlarda görsel karışıklıktan kaçınmak için altyazı sahne değişikliğinden önce uzaklaştırılmalıdır. Bazı film teknikleri, sahne değiştikten sonra gelecek diğer sahneyi film müziği ile tanıtır. Altyazı çevirmeni mümkünse altyazı gösteriminden önce sahne değişikliğini beklemelidir. Eğer bu mümkün değilse, alt yazıda “sesin kime ait olduğu” açıkça belirtilmelidir.

5. ALTYAZI ÇEVİRİSİNİN İNCELİKLERİ

Altyazı çevirisinde başarıya ulaşabilmek ve yapılan altyazı çevirisinin yeterlilik düzeyinin yüksek olabilmesi için aşağıdaki prensiplerin mutlaka dikkate alınması şarttır; zira Sean Cubitt'in, “Preliminaries for a Taxonomy and Rhetoric of on-screen writing” başlıklı makalesindeki ifadesine göre, ancak alt yazıdır ki filmin görsel ve işitsel kodları arasındaki ayrıma ulaşmasında seyirciye esaslı bir destek sağlar (Bignell, 1999: 71):

- 1) Seyirciye yeterli okuma zamanı verilmesi,
- 2) İzleyicinin takip gücünün azaltılabilmesi için:
 - a) Gerçekten ne söylendiğini eşleştirmek için gayret ederek, konuşulan sözü sansürsüz bir şekilde aynı anlam ve karmaşıklıkla yansıtmak,
 - b) Tüm aşıkâr konuşma ve ilgili ses efektlerini içeren altyazıları tertip etmek,
 - c) Altyazıları makul bir şekilde zamanında ve uygun boşluklara yerleştirmek,
- 3) Konuşulan sözde gereksiz değişiklikler yapmaksızın, düzenli ve duyarlı bir şekilde kolayca okunan ve yaygın olarak kullanılan cümleleri kapsayan altyazılar tertip edilmesi,
- 4) Çocuklara yönelik altyazıda, hedef seyirci kitlesinin yaşının hesaba katılması,

- 5) Genişletme tekniği: erek dilde mevcut telafi edilemeyecek bazı kültürel farklılıklar nedeniyle orijinal metinde bir açıklama yapmak gerektiğinde kullanılır.
- 6) Açıklama tekniği: orijinal metnin ifade tarzının erek dilde aynı sözdizimiyle yeniden oluşturulmasının mümkün olmadığı durumlarda başvurulur,
- 7) Aktarma tekniği: kaynak metni bütünüyle ve doğru olarak çevirme stratejisidir.
- 8) Benzetme: belirgin insan ve yer isimlerinin bulunduğu biçimleri aynen muhafaza eder.
- 9) Kopya etme: kaynak metinde daha önce hiç duyulmamış bir terimle karşılaştığı durumlarda -ki bunlar üçüncü bir dil ya da anlamsız karmaşık bir dil kullanımı olabilir- kullanılır.
- 10) Yer değiştirme: verilen efektin çevirisinin içerikten daha önemli olduğu durumlarda, sözgelimi bir çizgi filmde yer alan komik bir şarkı gibi özel efektlerin bazı türlerinin orijinali kullanıldığında tercih edilen bir yoldur.
- 11) Kısaltma: metnin mümkün olduğu ölçüde göze batmayacak şekilde kısaltılmasıdır.
- 12) Büyük kısmını yok etme: kısaltmanın had safhadaki bir biçimi olup, konuşma hızı gibi bazı nedenlerle önemli potansiyele sahip öğelerin bile çıkartıldığı bir yoldur.
- 13) Kaldırma (Yazıdan çıkarma): metnin bazı bölümlerinin bütünüyle çıkarılmasıdır.
- 14) Teslim olma: hiçbir çeviri stratejisiyle çözümlenemeyen ve anlam kaybının kaçınılmaz olduğu durumlarda kabul edilen yoldur.

6.GERÇEK HATALI UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Altyazı hata örnekleri piyasalarda kolaylıkla bulunan DVD, VCD, DVX ve gösterime sunulmuş belli başlı filmlerden alınmıştır. Hata türleri kategorize edildiğinde genel olarak hatalar şu alt başlıklarda incelenmektedir:

6.1. Aktarım (Transfer) Hataları

Aşağıdaki örnek Paul Haggis'in yazıp yönettiği, 2004 yapımı 'Çarpışma (Crash)' adlı filmde alınmıştır.

- Why don't you just pay for the lock and I won't charge you for the time.**
- Hey baksana kilidin parasını öde, işçilik parası istemem. X
- Neden sadece kilidin parasını ödemiyorsun? Ben de bu süre için para almayacağım. ✓

Bir diğer aktarım hatası ise 'Sessiz Tepe' (Silent Hill) filminden alınmıştır. Yönetmenliğini Christophe Gans'ın üstlendiği filmin başrollerinde Radha Mitchell ve Sean Bean oynamaktadır.

-Listen, my wife, she came through here last night.

- Dinle, karım, dün gece buraya gelmiş olabilir. X
- Dinle, karıcığım, o dün gece buraya geldi. ✓

6.2. Yanlış Yorumlama (Misinterpretation) Hataları

Aşağıdaki örnek 7 dalda OSCAR adaylığı bulunan dünyaca ünlü çocuk edebiyatı klasiklerinden Düşler Ülkesi (Finding Neverland) adlı filmin altyazılarından alınmıştır. 2004 yapımı film, Marc Forster tarafından beyaz perdeye aktarılmıştır.

- Only the true master would attempt these tricks without either measure of safety.

- Sadece gerçek bir sahip bu hileleri hiç bir emniyet ölçüsüne sahip olmadan deneyecektir. X
- Yalnızca gerçek sahibi bu numaraları önlem almadan deneyecektir. ✓

Bu hata tipine bir örnek de Kelly Asbury'nin yönettiği Shrek üçlemesinin (2001,2004 ve 2007) ikinci bölümünün altyazılarından alınmıştır.

-Are we there yet?

- Yeter! Geldik mi? X
- Hala orada mıyız? ✓

6.3.İfadedeki Bir Ya Da Daha Fazla Elementin Atlanması (Omission) Hataları

Atlama türü hatalar birçok film altyazısında karşımıza çıkmaktadır. Bu filmlerden biri de Brad Silberling'in yönettiği Melekler Şehri (City of Angles) adlı filmidir. Filmin başrollerini Meg Ryan ve Nicolas Cage gibi ünlü oyuncular paylaşmaktadır. Aşağıdaki örnekler bu filmde alınmıştır.

-I never know what to say.

- Ne cevap vereceğimi bilemiyorum. X
- Ne diyeceğimi hiçbir zaman bilemem. ✓

-So what are you hiding from?

- Neyden gizlenmek? X
- Öyleyse, neyden gizleniyorsun? ✓

6.4. Kaynak Metne Müdahale (İnterference) Hataları

Kaynak metne müdahaleden kaynaklanan hatalara bir örnek Başrollerinde Anjelica Huston ve John Cusack'ın oynadığı, fantastik komedi filmi Addams Ailesi (Addam's Family) filminin altyazılarında karşımıza çıkmaktadır

-Ask for a loan-- beg.

- Borcunu sor—dilenme X
- Borç para iste—dilen. ✓

Otistik bir baba olan Sam Dawson (Sean Penn) ve zeka düzeyi yüksek kızının (hikayesinin anlatıldığı Benim Adım Sam (I'm Sam) adlı filmin altyazılarında da bu tür bir hata örneği mevcuttur.

-They don't sound like they were brushed.

-Fırçalanmış gibi gelmiyor sesleri. X

-Fırçalanmış gibi gözüküyorlar. ✓

6.5.Fazladan Ekleme (Addition) Hataları

Aşağıdaki örnekler Yedi (Seven) filminden alınmıştır. Yedi (Seven) Senaryosu Andrew Kevin Walker tarafından yazılmış olan, Hıristiyanlık dinindeki 7 ölümcül günahı işleyenleri öldüren bir seri katili ve onun peşindeki iki polis dedektifinin çabalarını konu alan, Hollywood yapımı bir gerilim filmidir.

- We'll be real glad when we get rid of you, Somerset.

- Always these questions.

- Senden kurtulduğumuzda gerçekten sevineceğiz, Somerset. Her zaman böyle tuhaf sorular soruyorsun. X

- Senden kurtulduğumuzda gerçekten sevineceğiz, Somerset.

- Her zaman bu sorular. ✓

- Wait. No one bothers with vital signs?

- Bekle bir dakika. Hayat belirtisi gören var mı? X

- Bekle. Hayat belirtisi gören var mı? ✓

6.6. Anlamsızlığa Düşme (Nonsense) Hataları

Anlamsızlığa düşme hatası yönetmenliği John Moore'a, senaryosu Scott Frank'a ait Anka'nın Uyanışı (Flight of the Phoenix) filminin altyazılarında karşımıza çıkmaktadır. Film, Gobi çölüne düşen bir uçaktan sağ kalan ve kurtarılmaya ümidi olmayan yolcuların yaşadıklarını konu alan bir aksiyon filmidir.

- You can't just show up and shut us down.

- Öylece meydana çıkıp da bizi kapatamazsın. X

- Öylece meydana çıkıp da kuyuyu kapatamazsın. ✓

Aşağıdaki örnek Tim Burton'un yönettiği Çarli'nin Çikolata Fabrikası (Charlie's Chocolate Factory) adlı filminden alınmıştır. Roald Dahl'ın sevilen romanından sinemaya aktarılan filmin başrolünde Johnny Deep yer almaktadır.

- But that is called cannibalism, my dear children and is, in fact, frowned upon in most societies.

- Ama buna yamyamlık denir çocuklar ve bazı topluluklarda yaygındır. X

- Ama buna yamyamlık derler sevgili çocuklar. Aslında pek çok toplumda da hoş görülmemektedir. ✓

6.7. Yanlış Anlamı Tercih Etme (Incorrect Meaning) Hataları

Frida (Frida) ünlü bir ressam olan Frida Kahlo'nun yaşam öyküsünü anlatmaktadır. Julie Taymor tarafından Hayden Herrera'nın kitabından uyarlanan

filmin başrollerinde Salma Hayek ve Alfred Molina'yı seyretmekteyiz. Aşağıdaki örnek bu filmin altyazılarından alınmıştır.

- You know what I think of you and your stinking murals?

- Sen ve kokuşmuş kadınların hakkında ne düşündüğümü biliyor musun? X
- Sen ve kokuşmuş duvar resimlerim hakkında ne düşündüğümü biliyor musun? ✓

Kelly Asbury'nin yönettiği animasyon filmi Shrek üçlemesinin (2001,2004 ve 2007) ikinci bölümünün altyazılarında karşımıza çıkan diğer bir yanlış anlamı tercih etme hatası ise şu şekildedir:

- And she'll never forgive you if you don't.

- Ve sen evliliklerini kutsamazsan bizimle bir daha konuşmayacak. X
- Ve eğer vermesen seni asla affetmeyecek. ✓

6.8. Metinde Kayba Düşme (Loss) Hataları

Aşağıdaki örnek Carlos Saldanha'nın yönettiği ve Ray Romano, John Leguizamo ile Denis Leary'nin seslendirdiği başarılı animasyon 'Buz Devri 2: Erime Başlıyor' (Ice Age 2: The Meltdown) adlı filminden alınmıştır.

- Hey, it is my turn to hit the sloth. Mine.

- Hey benim sıram! Benim ki X
- Hey miskine vurma sırası artık benim. ✓

Otistik bir baba olan Sam Dawson (Sean Penn) ve zeka düzeyi yüksek kızının (hikayesinin anlatıldığı Benim Adım Sam (I'm Sam) adlı filmin altyazılarında da bu tür bir hata örneği mevcuttur.

- Ask Bob! Ask Bob's Big Boy.

- Bob'un Big Boy'una sor. X
- Bob'a sor! Bob'un büyük adamına sor. ✓

6.9. Bağlaşıklık Eksikliği (Loss Of Cohesion) Hataları

Bağlaşıklık eksikliği hatası 7 dalda OSCAR adaylığı bulunan dünyaca ünlü çocuk edebiyatı klasiklerinden Düşler Ülkesi (Finding Neverland) adlı filmin altyazılarından alınmıştır. 2004 yapımı film, Marc Forster tarafından beyaz perdeye aktarılmıştır.

-You find a glimmer of happiness in this world, there's always someone who wants to destroy it.

- Bu dünyada mutluluk parıltısı buluyorsun her zaman birileri çıkıp bunu mahvediyor. X
- Bu dünyada ne zaman bir umut ışığı bulsan bunu mahvemek isteyen birileri muhakkak oluyor. ✓

-Cheap labour, factory space, but they feel a lot safer living over the border in El Paso.

-Ucuz işçilik, fabrika bölgesinde çalışınca El Paso'da yaşamı daha güvenli buluyorlar.X

-Ucuz işçilik ve fabrika bölgesi olmasına rağmen El Paso sınırından uzakta yaşamayı çok daha güvenli buluyorlar. ✓

6.10. Öğeleri Yanlış İlişkilendirme Hataları

Öğeleri yanlış ilişkilendirme hatasının yapıldığı filmlerden biri Brad Silberling'in yönettiği Melekler Şehri (City of Angles) adlı filmidir. Filmin başrollerini Meg Ryan ve Nicolas Cage gibi ünlü oyuncular paylaşmaktadır. Aşağıdaki örnek bu filmde alınmıştır.

-Seth knows no fear

...no pain...

...no hunger.

- Seth, korku...

...acı...

...açlığı bilmez. X

-Seth korku, acı, açlık nedir bilmez. ✓

6.11. Biçimdeş Sözcük Kaynaklı Hatalar

Aşağıdaki örnek Esaretin Bedeli (Shawshank Redemption) adlı filmde alınmıştır. Frank Darabont'un yönetmenliğini üstlendiği dram türü filmin başrollerinde Tim Robbins ve Morgan Freeman'ı izlemekteyiz.

- Look magazine.

- Bak, magazinler. X

- Dergiye bak. ✓

Diğer bir biçimdeş sözcük kaynaklı hata ise 7 dalda OSCAR adaylığı bulunan dünyaca ünlü çocuk edebiyatı klasiklerinden Düşler Ülkesi (Finding Neverland) adlı filmin altyazılarından alınmıştır. 2004 yapımı film, Marc Forster tarafından beyaz perdeye aktarılmıştır.

-Surely you don't intend to keep spending your afternoons with those children, do you ?

-Umarım sen öğleden sonralarını bu çocuklarla geçirmeyi aklına getirmiyorsundur değil mi? X

- Eminim öğleden sonralarını bu çocuklarla geçirmeyi düşünmüyorsundur değil mi? ✓

6.12. Eksik Çeviri (Undertranslation) Hataları

Aşağıdaki eksik çeviri hataları Testere 2 (Saw II) filminden alınmıştır. Filmin yönetmenliğini Darren Lynn Bousman üstlenirken, Tobin Bell ve Tim Burd gibi oyuncular başrolleri paylaşmaktadır. Film korku ve gerilim türündedir.

-This officer I.D.'d him just by looking at him?

-Kimliğini saptamışlar mı? X

-Şu memur, cesedi sadece yüzüne bakarak mı teşhis etmiş? (saw II) ✓

-I'll fucking kill you!

-Seni öldüreceğim! X

-Geberteceğim seni ! ✓

(Öldürmek yalnız 'kill' sözcüğüyle ifade edilebilirdi ancak burada 'fucking kill' denmiştir.)

6.13. Uyarlama (Adaptation) Hataları

Mavi Kadife (Blue Velvet) isimli filmde alınan altyazı, uyarlama hatasına örnek teşkil etmektedir. Mavi Kadife filminin yönetmenliğini David Lynch üstlenirken, başrolleri Dennis Hopper, Kyle MacLachlan, ve Isabella Rossellini gibi isimler paylaşmaktadır.

- You mean Meadow Lane? Frank! Frank, what's the matter with him?

- Çimli yolda mı? Frank, neyi var onun? X

-“Çayır Sokağı”nı mı kastediyorsun? Frank, neyi var onun? ✓

Bu hata tipine diğer bir örnek ise Cafe'deki Kız (The Girl in the Cafe) adlı filmin altyazılarından alınmıştır. Filmin yönetmenliği David Yates üstlenmiştir. Başrollerini Bill Nighy ve Kelly Macdonald'ın paylaştığı filmde, komedi ve romantizmi sentezlenerek izleyicilere sunulmuştur.

- I'll have the pea soup and the special risotto.

- Ben bezelye çorbası ve İtalyan usulü etli ve peynirli çorbadan alacağım. X

-Ben bezelye çorbası ve risotto alacağım. ✓

(Risotto' pirinçten yapılan pilav benzeri bir İtalyan yemeğidir. Çevirmenin bu kelimeyi 'çorba olarak uyarlaması tamamen yanlış olmuştur'. Pek çok yerde 'risotto' değiştirilmeden kullanılmaktadır. Eğer mutlaka çevirmek istiyorsak 'pilav' tercih edilmelidir.)

6.14. Yersiz Açıklama (Inappropriate Paraphrase) Hataları

Aşağıdaki yersiz açıklama örnekleri Uzak Ufuklar (Far and Away) adlı filmde alınmıştır. Tom Cruise ve Nichole Kidman'ın başrollerini paylaştığı filmin yönetmeni Ron Howard'dır.

-I'm lost in a fog of commerce and compromise.

-Ticaret ve tavizle dolu bir hayatın sisinde kayboldum. X

-Ticaret ve uzlaşma sisinde kayboldum. ✓

Aşağıdaki örnek Esaretin Bedeli (Shawshank Redemption) adlı filmde alınmıştır. Frank Darabont’un yönetmenliğini üstlendiği dram türü filmin başrollerinde Tim Robbins ve Morgan Freeman’ı izlemekteyiz.

- **Says here that you've served 30 years of a life sentence.**

- Burada ömür boyu mahkûmiyetinin 30 yılını geçirdiğin yazıyor. X

- Müebbet hapis cezanızın otuz senesini doldurmuşunuz. ✓

6.15. Gereksiz Yineleme (Repetition) Hataları

Aşağıdaki yineleme hatası örneği Cinderella Man (Cinderella Man) filminden alınmıştır. 2005 yapımı film Amerikan tarihinin en büyük boks yıldızlarından İrlanda asıllı James Braddock’un gerçek yaşam öyküsünden uyarlanmıştır. Yönetmenliğini Ron Howard’ın üstlendiği filmin başrollerini Russell Crowe ve Reese Zellweger paylaşmaktadır.

- **Do you understand me? Is that clear?**

- Anladınız mı beni? Anlaşıldı mı? X

- Anladınız mı beni? Yeterince açık mı? ✓

Bu hata tipine verilebilecek diğer bir örnek ise Narnia Günlükleri: Aslan, Cadı ve Dolap (The Chronicles of Narnia: Prince Caspian) adlı filmin altyazılarında karşımıza çıkmaktadır. 2007 yapımı filmin yönetmeni Andrew Adamson’dır.

- **You knew this would happen.**

- **I didn’t know.**

- Böyle olacağını biliyordun yani?

- Böyle olacağını bilmiyordum. X

- Böyle olacağını biliyordun yani?

- Bilmiyordum. ✓

6.16. Sesli Duraklama (Vocal Hesitation) Hataları

Sesli duraklama hatası yönetmenliği John Moore’a, senaryosu Scott Frank’a ait Anka’nın Uyanışı (Flight of the Phoenix) filminin altyazılarında karşımıza çıkmaktadır. Film, Gobi çölüne düşen bir uçaktan sağ kalan ve kurtarılmaya ümidi olmayan yolcuların yaşadıklarını konu alan bir aksiyon filmidir.

- **Uh...Captain Towns...we only have, uh... five chances at this, so, uh...good luck.**

-Uh... Kaptan Towns... sadece, uh...beş şansımız var, o yüzden...iyi şanslar. X

-Eee.. Kaptan Towns... sadece eee...beş şansımız var, o yüzden, eee iyi şanslar. ✓

6.17. Noktalama Hataları

Aşağıdaki örnek Paul Haggis’in yazıp yönettiği, 2004 yapımı ‘Çarpışma (Crash)’ adlı filmde alınmıştır.

-You don't think that's true?

-Yoksa inanmıyor musun X

-Bunun doğru olmadığını mı düşünüyorsun? ✓

-You watch the Discovery Channel?

-Diskavri kanalı izler misin. X

-Discovery Channel izler misiniz? ✓

Çevirmen yukarıdaki iki cümlede de, cümle sonuna soru işareti koymayarak noktalama hatası yapmıştır. Ayrıca ikinci örnekte yazım hatası da mevcuttur.

Otistik bir baba olan Sam Dawson (Sean Penn) ve zeka düzeyi yüksek kızının hikayesinin anlatıldığı Benim Adım Sam (I'm Sam) adlı filmin altyazılarında da bu tür bir hata örneği mevcuttur.

-Eight years every Thursday video night, and you forgot?

-Sekiz yıldır her Perşembe video gecesi yaparız ve sen bunu unuttun. X

-Sekiz yıldır her Perşembe gecesi video gecesidir ve sen bunu unuttun ha? ✓

6.18. Artık Çeviri (Overtranslation) Hataları

Aşağıdaki artık çeviri örnekleri Mike Newell'in yönettiği Köstebek (Donnie Brasco) isimli filmin altyazılarında karşımıza çıkmaktadır. 1997 yapımı filmin başrollerinde Al Pacino ve Johny Deep'i seyretmekteyiz. 1978'de geçen film, bir FBI ajanı olan Joe Pistone'un mafyayı nasıl yenilgiye uğrattığını anlatmaktadır.

-I tell you right now,we better start earning or somebody's gonna get clipped.

-Hemen şu anda söylüyorum, para kazanmaya başlasak iyi olur yoksa biri ölecek. X

-Hemen söylüyorum, para kazanmaya başlasak iyi olur yoksa biri ölecek. ✓

Bu cümlede hemen ve şuanda kelimeleri bir arada kullanılarak kaynak metinden erek metne gerekli örtükleme yapılmadan bağımlı çeviri yapıldığı için artık çeviri(Overtranslation) hatası yapılmıştır.

- With my eyes, I'm looking at you

- Kendi gözlerimle, tam sana bakıyordum X

- Gözlerimle sana bakıyordum. ✓

Bu cümlede de **Kendi** gözlerimle ifadesindeki kendi artık çeviridir. Çünkü gözlerimle ifadesinin olduğu yerde kendi kelimesi fazladır.

6.19. Telafi (Compensation) Eksikliği Hataları

Aşağıdaki telafi eksikliği hatası Adım David (I'm David) adlı filmin altyazılarından alınmıştır. Filmin yönetmeni Paul Feig, başrol oyuncularını ise James Caviezel, Ben Tibber ve Joan Plowright'tır. Macera-aksiyon türündeki film 2003 yapımıdır.

-You must blend in with the people around you.

-Hemen çevrendekilerin arasına karış. X

-Hemen çevrendekilerin arasına karışmalısın. ✓

Telafi eksikliğinden kaynaklanan diğer bir hata ise 2004 yapımı Kelebek Etkisi (The Butterfly Effect) adlı filminin alt yazılarından alınmıştır. Eric Bress'in yönettiği filmin başrollerinde Ashton Kutcher ve Amy Smart oynamaktadır.

-Look at that fucking guy.

-Kim bu ucube? X

-Şu sersem herife bak. ✓

SONUÇ

Yukarıda detaylı örneklerle ele alındığı gibi, Türk sinema sektörünün alt yazılı film alt başlığında ortaya koyduğu performans hiç te iç açıcı görünmemektedir. Sektörle ilgili yasal düzenlemelerin genel eksikliğine bağlı olarak alt yazı üretimi, kontrolü, denetlenmesi ve standartlarının oluşturulması meselesi, sektördeki diğer alt alanların yaşadığı genel sıkıntıya paralel sıkıntılar içindedir. Sektörel üretim çoğunlukla yasal ya da meşru sayılamayacak, yeterlilikten, ehliyet ve yetkiden uzak, şahıs, merkez veya tüzel yapıların elindedir. Böylesi bir keşmekeş yapıdan da - yukarıda incelenen örneklerde açıkça görüldüğü üzere - sıkıntılı ve son derece hatalı ürünler çıkmaktadır. Çözümde ilk adım yasal boşlukların bir an önce giderilmesinden sonra yüksek öğretim mevzuatında alt yazı üretimi konusunda ilgili akademik yapıların oluşturulması olacaktır. Daha sonra, ilgili ürünlerin standartlarının oluşturularak, denetlemenin gerçekleştirilebileceği bir özerk yetkili kurumun hayata geçirilmesi şart görünmektedir. Bu sayede, çerçevesi yetkili kurumlarca belirlenmiş lisanslara sahip olmayan insanların, keyfi bir tarz ve usulde alt yazı üretmelerinin önüne geçilerek, sinema iletişimi alanında optimal veya maksimal değerlere ulaşabilmesi mümkün kılınabilecektir.

KAYNAKÇA:

Arijon, Daniel, (1976), *Grammar of the Film Language*, London: Focal Press.

Bignell, Jonathan, ed., (1999), *Writing And Cinema*, Essex: Longman Perason Education Ltd.

Bordwell, David, (1997), *On the History of Film Style*, Cambridge: Harvard University Press.

Boztaş İsmail ve Şirin Okyayuz Yener, (2005), *Açıklamalı Çeviri Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Siyasal Kitabevi.

Dries, Josephine, (1995), *Dubbing and Subtitling*, Bruxelles: The European Institute for the Media.

Luyken, George Michael, (1991), *Overcoming Language Barriers in Television*, Manchester: The European Institute for The Media.

Monaco, James, *How to Read a Film*, (1981), revised ed., New York: Oxford University Press.

Zoe De Linde & Neil Kay, *The Semiotics of Subtitling*, (1999), Manchester: St Jerome Publishing.

http://www.ofcom.org.uk/static/archive/itc/itc_publications/codes_guidance/standards_for_subtitling/index.asp.html, 22 Eylül 2006.

http://www.logos.it/pls/dictionary/linguistic_resources.cap_4_19?lang=en, 24 Eylül 2006.

<http://www.transedit.se/history.htm><http://www.transedit.se/history.htm> , 15 Eylül 2006.

<http://www.proz.com/howto/158?&print=1> , 10 Eylül 2006.